

Školitelský posudek na diplomovou práci Vojtěcha Ryndy „ANTICIPACE A MULHOLLAND DRIVE DAVIDA LYNCHÉ“

Psát práci „o Lynchovi“ se jeví jako problematické z mnoha důvodů – „kultovní autor“ interpretačně otevřených a v podstatě analyticky nevyčerpatelných děl přímo svádí k nekontrolovatelnému až autistickému ponoru a ztracení se v „temných koutech“ jeho díla a duše. Lynch je tak trochu „obecným majetkem“ a právo zjistit, „jak to celé bylo“, si uzurpují nejen filmoví kritici, ale i velmi široká fanouškovská obec. Diplomant si toto nebezpečí bohudík velmi záhy v konzultacích nad tématem uvědomil a dokonce jej dokázal proměnit v devízu své práce. Svůj výzkum se totiž rozhodl otevřít okolo pojmu „anticipace“, který ke zvolenému filmu vztáhl z několika stran.

Právě anticipace, nebo přesněji práce a manipulace s očekáváním, se ukázala jako ideální klíč k „mystice“ a „neuchopitelnosti“ Lynchova díla. A MULHOLLAND DRIVE, protože je v určitém smyslu snímkem završujícím dosavadní Lynchovu dráhu, je pak výborným materiálem pro odhalování, jak svět jeho filmů funguje v oblasti recepce. Práce je sice uvedena produkční sondou do vzniku filmu a jeho synopsí, nicméně záhy se vrátí právě k tématu anticipace či expektace a nejprve ji vydefiniuje, a to jak z psychologického hlediska, tak z hlediska teorie recepce (zde se obrací především k recepční estetice a dále ke kognitivistickým studiím Davida Bordwella).

Přehledně vymezený teoretický rámec pak diplomant aplikuje v několika rozměrech – vychází od Lynchových autorských anticipací (očekávání, že nápady přijdou samy „z éteru“ a samy se poskládají do koherentního tvaru), jeho neochoty anticipovat diváka, zároveň ale vědomé práce s tajemstvím. Dále postupuje k příjemcům, kde se již rozevírá zásadní prostor pro recepční analýzu a širší využití Bordwellem analyzovaných systémů a modů tvorby a ověřování hypotéz.

Anticipaci práce sleduje nejdřív u recepčních profesionálů, tedy kritiky, ale brzy přechází k „řadovému“ divákovi. Zde se objevuje asi nejnovátorštější část práce, a to podrobná recepční analýza rozsáhlého vzorku reakcí uživatelů Československé filmové databáze, která velmi plasticky ukazuje fungování anticipačních strategií ve střetu s tímto filmem. Práce dále pokračuje k důsledkům „všudypřítomné anticipace významu“, tedy nadinterpretačním a „hyperinterpretačním“ tendencím některých interpretátorů.

Další kapitola naznačuje „seriálovou“ inspiraci Lynchova díla (seriál jako anticipační a repetitivní formát) a zmiňuje význam Twin Peaks pro vývoj žánru „nekomunikativního“ či „neřešitelného“ seriálu. Podrobně se dále zabývá tím, jak s anticipací pracují distribuční a propagační kanály okolo filmu. Poslední kapitola pak podrobně mapuje anticipační strategie přímo v rámci filmu, je tedy analýzou filmu přísně vedenou k tématu (viz např. podrobné zkoumání rozdělení filmu na dvě poloviny odlišných stylů, anticipačních „kotev“ a motivů v rámci díla, atd.). Práce je zajímavě doplněna přílohami, které obraz „dobrodružství anticipace“ uzavírají – najdeme zde propagační materiály ve formě 10ti klíčů k filmu, rozhovor s tvůrcem, pokyny promítačům, rozhovor s ředitelkou distribuční společnosti, která k nám film dovezla.

Výsledná diplomová práce je poutavá, založená na precizním zvládnutí teoretického základu a velmi živém a užitečném výzkumu (v oblasti recepčních studií stále ještě nemáme mnoho takto hlubokých studií). Je to zručná sonda do oblasti nevyhnutelného hledání smyslu a diváckého požitku z jeho nepřítomnosti, napsaná čtivým, ale zároveň velmi inteligentním stylem. Chápu ji jako užitečný příspěvek k „lynchovským studiím“, který zároveň vtípně demaskuje a ironizuje tolik rozšířenou „touhu psát o Lynchovi“.

Výsledný text v každém směru splňuje požadavky na diplomovou práci, proto jej doporučuji k obhajobě. Navrhuji hodnocení výborně.

V Praze dne 17.9.2006

PhDr. Petra Hanáková, Ph.D., KFS FF UK